



לקח טוב

כניסת שבת	צאת שבת	ר"ת
21: 15	20: 20	ירושלים
21: 12	20: 18	תל-אביב

גליון מס' 71
י"ל ע"י ק"ק ביהכנ"ס "כורש"
רח' יוסי בן יענזר 36 ירושלים

העלון מוקדש: לע"נ: אסתר בת שרה למשפ' בצון ע"ה. ולרפואת: מלכה בת שרה הי"ו. שי-לי בת שירן הי"ו. ולהצלחת: ציון בן אסתר הי"ו. ושלוש קלימיאן הי"ו וב"ב. ומשה גגולה וב"ב הי"ו. ומשפ' משה הי"ו. וליונוג הגון: להילה בת שמחה הי"ו.

להקדשת העלון: 054-843-7476

פרשת מטות-מסעי תש"פ



דבר רב השכונה

'תיקון חטא ישראל ע"י הלוחמים' מאת הרה"ג רבי משה קלזאן שליט"א



דבר הרב

כל פסיעה לדבר מצווה שווה עולמות' מאת הרה"ג רבי דוד אטדגי שליט"א

"עבדיך נשאו את ראש אנשי המלחמה אשר בידנו ולא נפקד ממנו איש"
כתב רבינו בחיי: זה היה פלא עצום, ומהנסיים הגדולים שאירעו לישראל אירע להם בכאן במלחמת מדין שהיו עם רב כחול אשר על שפת הים, והרגו ישראל מהם, ושבו מהם אלפים ורבות, והכתוב מעיד שלא חסר מישראל אחד במלחמה, זהו שאמר: "ולא נפקד ממנו איש", והנס הגדול הזה לפי שהיו שלמים בזכות, והוא שדרשו רז"ל: (שבת סד א) "ולא נפקד ממנו איש", לדבר עבירה. ע"כ.

בפרשת השבוע (מסעי) הובאה פרשת ערי המקלט, שכאשר היה אדם רוצח נכנס לתחום העיר אסור לגואל הדם להורגו, אמנם התורה מתנה את אסור הריגת הרוצח בשגוג על ידי גואל הדם, בתנאי שלא יצא מעיר המקלט. וכלשון התורה, "אם יצא הרצח את גבול עיר מקלטו אשר ינוס שמה: ומצא אתו גאל הדם מחוץ לגבול עיר מקלטו ורצח גאל הדם את הרצח אין לו דם" (פרק לה טו).

מה היתה אותה זכות? כתב התיב"ע (בתרגום לעברית): ונקריב דורון לשמו של יי כיוון שמסר יי את המדינים בידנו וכבשנו את ארצם ואת מדינותיהם והיינו באים לטרקליניהם וראינו בנותיהם נאות מעוננות ומפונקות, וכל איש שהיה מוצא עליהם כלים של זהב היה מתיר כתרם מראשיהן נזמים שבאזניהן ענק מצוריהן עדיים מזרועותיהן וכו', ובכל זאת חלילה לנו לתלות עינינו בן ולא הסתכלנו באחת מהן שלא לחטוא באחת מהן ולא נמות במיתה שמתו בה רשעים לעולם שיבוא וזאת יזכר לנו ליום הדין הגדול לכפר על נפשותינו לפני יי: ובתרגום ירושלמי הוסיף: ולא התייחד אחד מאתנו עם אחת מהם, שלא יהיה שותף עמה בגיהנם לעולם הבא! המדרש מביא שנבחרו רק אנשים צדיקים לקרב זה. ואכן אנו רואים מהתיאור הנ"ל שהם נדרשו לפרוק מהן את התכשיטים הכי אישיים, והן היו נאות ומעוננות, ולמרות זאת - לא היה אפילו חייל אחד שתלה עין או הסתכל באחת מהן! והם הקפידו על הליכות ייחוד ומימד לכו הפחות ביוגות כדי לא ליסור ייחוד, כי ידעו ברורות שהם שיכשלו אפילו באיסור ייחוד - יהיה שותף עם אותה גויה בגיהנם לעולם הבא!

ובמדרש (פסיקתא וטרטא מסעי) הובא דבר חזק גדול עבדנו, וזה לשון המדרש, "ואם יצא יצא הרוצח אל גבול עיר מקלטו. אפי' פסיעה אחת." - דהיינו אפילו רק פסיעה אחת יצא הרוצח מחוץ לעיר המקלט רשאי גואל הדם לפגוע בו. "אמר רבי אלעזר בן עזריה, ומה אם לעניין פורענות הפוסע פסיעה אחת מתחייב בנפשו, קל וחומר להולך לדבר מצווה שזוכה לו ולדורותיו".

והאדר"ר החידושי הרי"ם (מסעי לה טו), הביא את דברי המדרש הנזכר וכתב, "מכאן נראה חזק גדול, שהרי מדה טובה מרובה (פסטה יא) אדם שמשכים בכל יום ללמוד ולהתפלל, ודאי שיכול לפעול הרבה בכל פסיעה". ע"כ. נמצינו למדים, שאם בפסיעה אחת שיוצא הרוצח בשגגה מעיר המקלט חרץ את דינו של עצמו שאפשר



וראה עוד מה שכתוב בשיר השירים רבה [פרשה ח] ע"ה"פ "שניך כעדר הרחלים" - מה רחל זו צנועה, כך היו ישראל צנועים וכשרים במלחמת מדין, ר' הונא בשם ר' אחא אמר שלא הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד, שאלו הקדים אחד מהן תפילין של ראש לתפילין של יד, לא היה משה משבחם, ולא היו עולין משם בשלום, הוי אומר שהיו צדיקים ביותר. "שכולם מתאימות" - בשעת שהיו נכנסים זוגות זוגות אצל האשה, היה אחד מהם מפחם פניה ואחד מהם מפרק נזמיה, והיו אומרות להם אין אנו מבריותיו של הקדוש ברוך הוא שתעשו לנו כך, והיו ישראל אומרים להן לא דייכם שנטלנו שלנו מתחת ידיכם, הרי הוא דכתיב (במדבר כ"ה) ויאמר ה' אל משה קח את כל ראשי העם והוקע אותם, "ושכולה אין בהם" - שלא נחשד מהם אחד בעבירה. ע"כ.

להורגו, אפילו שעיר המקלט ממש לידו... מרחק פסיעה... בכל זאת לפסיעה אחת יש משקל גדול ומשמעות. אם כן קל וחומר פסיעה לדבר מצווה שאדם עושה, נתאר לעצמנו כמה פסיעות כאלה עושה יהודי ביום של שגרה, שלוש תפילות ביום, שיעורים, חסדים, צדקות... גם לאסוף את האשה מהעבודה זה חסד גדול, לקחת את הילדים למוסדות ולהחזיר אותם... כל פסיעה לדבר מצווה יכולה לחרוץ דינו של אדם לחיים...

וכן ראיתי שהובא בירושלמי (ברכות פרק ה), "רב חונא אמר זה שהוא הולך לבית הכנסת צריך להקל את רגליו מה טעם והושע [א] נדעה ברפא דרעת את ה', וכשהוא יוצא צריך להלך קימעה מה טעם ואיבי יד טו] כי אתה צעדי תספור". דהיינו אדם שהולך לבית הכנסת ירוץ וללכת מהר. אך כשהוא יוצא ילך לאט. מדוע? משום שכתוב כי אתה את צעדי תספור. ולענ"ד הביאור הוא שאף אם בהליכתו שהלך לבית הכנסת מהר הגיע במאה צעדים, וכשיצא מבית הכנסת הלך לאט והגיע אחר חמש מאות צעדים, הוא מקבל שכר עבור חמש מאות צעדים!!! וזאת משום שה' סופר צעדי האדם. (והו"ר שכן ביאר העלי תמר, ובספר בניהו עיי"ש).

גם כאן יש אזכור לכך שהקפידו על דיני ייחוד. אך יש כאן תיאור ציורי כיצד גברו על יצר הרע, אחד החיילים דאג להשחיר את פניה בפחם, כדי שלא יתפתו אחר יפיין. עד כדי כך שהן פנו למצפון שלהם, כאומרות: הגזמתם, מה אנחנו לא בני אדם? הן מתעלמות מכך שהן ניצלו את יפיין כדי להרוג עשרות אלפי יהודים, וכעת בצנינותיהן פתאום דורשות להכיר בהן כיצוריו של הקב"ה, ואכן היטב ענו להן "כבר סבלנו מספיק מהיופי שנתן לכן הקב"ה ואתן ניצלתן אותו לרעה!".

וכמו שכבר מצאנו בדברי חז"ל (סוטה דף מ"ג) "אמר ר' יהושע בן לוי: בשביל ארבעה פסיעות שליווה פרעה את אברהם, שנאמר: ויצו עליו פרעה אנשים וגו' - נשתעבד בכניו יודע ארבע מאות שנה, שנאמר: ועבדום וענו אותם ארבע מאות שנה. ע"כ. על כל פסיעה שפסע פרעה הרשע ללוות את אברהם אבינו קיבל על כך שעם ישראל ישתעבדו לו מאה שנה... ועל ארבע פסיעות קיבל ארבע מאות שנה. כל שכן בפסיעה של אדם לדבר מצווה. (וראה בגמ' סוטה כב. אורות מעשה עם האלמנה ר"י).

לפי המתואר בתורה, מספר הכנות שהיו מתחת לגיל שלש היה 32.000 ילדות! אם ננסה לחשבן לפי יחס מה היה מספר העם המדיני באותה העת נגיע לסך עצום מאד! יצאו להלחם עמם 12.000 לוחמים בקו החזית, בלבד. לא פלא שרבינו בחיי מתפעל מעצמת הנס האדיר שקרה להם שם שהם הצליחו לנצח ולהרוג את כולם כאשר מצדנו אפס נפגעים! וההסבר שלו לכך הוא שכאשר יוצאים להלחם מתוך הקפדה מדוקדקת על הליכות איסור ייחוד ושמירת העינים - זה מה שמרע עליהם קרב! ולמעשה באופן זה בא על תיקונו חטא ישראל בכנות מואב, מעין תשובת המשקל, כמה קל היה ליפול שוב ברשתן והם התחזקו וגברו על יצרם ובכך תיקנו את חטא אחיהם הנופלים. שבת שלום!

וזו הדרך הטובה ביותר להלחם ביצר הרע שמכביד את עולו מיום ליום, הניסיונות נהיים יותר ויותר קשים, ואדם חושב בליבו אני אנה אני בא, ועל כך אדם צריך ללכת פסיעה אחר פסיעה ולא לקפוץ בבת אחת, וכמו שהובא במדרש (תנחומא בשעלתך, וכן הובא במד' ר' העלותך טו) בזה הלשון, "אמר ר' ישראל לפני הקדוש ברוך הוא רבש"ע אתה יודע כחו של יצר"ר שהוא קשה, אמר להם הקדוש ברוך הוא סלקו אותם קמעא קמעא בעולם הזה, ואני מעביריכם מכאן לעתיד שנאמר (ישעיה סב) סולו סולו המסלה סקלו מאבן, וכו', ולעולם הבא אני עוקרו מכם שנאמר (יחזקאל יא) והסירותי את לב האבן מבשרכם ונתתי להם לב בשר כך דרש רבי תנחומא בר אבא". מלמדנו המדרש, שתשובת הקב"ה לישראל כיצד להתמודד עם היצר אף שכוחו קשה מאוד, היא "סלקו אותם קמעא קמעא", כל פסיעה שלכם לדבר מצווה היא הסילוק של יצר הרע, ורק כך היא דרך התמודדות עמו. והקב"ה מבטיח לנו שלעולם הבא הוא יסלקו לגמרי.

זמנים בהלכה לימות השבוע

תל אביב	ירושלים	עלות השחר
04: 22	04: 16	זמן טלית ותפילין
04: 30	04: 24	נץ החמה
05: 52	05: 46	סוף זמן קיש הגר"א
09: 16	09: 13	חצות יום ולילה
12: 47	21: 45	מנחה גדולה
13: 23	13: 21	סגת המנחה
18: 36	18: 37	שקיעה
19: 47	19: 49	צאת הכוכבים
20: 04	20: 06	

נמצאים אנו בהימנעו בהם מתאבלים אנו על חורבן בית המקדש, וגלות השכינה, ואנו תפילה לפני שוכן מעונה שחישי ביאת משיח צדקנו לגואלנו גאולת עולם, ובזכות אותם פסיעות שאנו פוסעים לקראת בורא עולם יום יום נזכה לגאולה השלימה, וכמו שמצאנו במדרש (פסיקתא דרב כהנא פסקא ט - שור או שכב), על הפסוק 'אדם ובהמה תושיע ה', (תהלים לה: ז), שהביאור הוא - אדם בשביל בהמה תושיע ה', אמרו ישראל, רבון העולמים אדם אנחנו ובהמה תושיענו, לפי שאנו נמשכין אחריו כבהמה, "משכני אחריו נרוצה" (שיר השירים א, ד). כבהמה כן אנו נמשכים אחריו. ע"כ. אומרים אנו לקב"ה לראיה איך אנו נמשכים אחריו כבהמה, אנו משתדלים לרוץ לדבר מצווה, ולעשות רצונך. אז אנה ממך משכני אחריו... תמשוך אותנו חזק אחריו. ונרוצה... לגאולה השלימה. אמן!



אנת הרה"ג
הרב בנימין חתה שליט"א
תח"ס "כי בא מועד"
י"ב בו שבת



הלכה
בראי
הפרשה
מאת הרה"ג
הרב שלמה סוויסה שליט"א
ראש כולל "להוראה"
"ניצוצי אורות"

נתינת מתנה בתשעת הימים/צפיה בסרט בתשעה באב

שאלה: רב בתלמוד תורה או מורה בבית הספר האם מותר לתלמידים ליתן להם מתנה של סוף שנה בתוך תשעת הימים שלפני תשעה באב.

תשובה: אסור ליתן מתנה בימים אלו לרב בתלמוד תורה או למורה בבית הספר אבל מותר ליתן לו המתנה (לאט מוקצה) בשבת לצורך השבת או שיהיה בפקדון אצלו עד לאחר ט' באב.

ביאורים: בספר כי בא מועד בין המצרים עמ' כב' הבאנו דעת הגרשו"א ושו"ת אול"צ שנוהגים שלא ליתן מתנה בתשעת הימים סתם. ולגבינו לענ"ד יש פתרון כמו בבל שאסור במתנות בכל י"ב חודש כמבואר בשו"ע יו"ד סי' שפה' סעי' ג' דעת החזו"ע אבילות ח"ב עמ' רנב' שמתור ליתן המתנה בשבת לצורך השבת גם לגבינו יועיל פתרון זה. ואם זה לא שייך כגון שאין שימוש במתנה זו בשבת או שלא יפגשוהו בשבת או שהמתנה מוקצה יש להקל ליתן לו המתנה בפקדון עד לאחר ט' באב וזה ע"פ מש"כ בכי בא מועד עמ' כב' שיש שלמדו שאין אסור מתנה אלא רק בט' באב ובאופן זה יש להקל.



שאלה: האם מותר בתשעה באב לצפות בסרט על השואה או על הפינוי של גוש קטיף.

תשובה: מותר לצפות בתשעה באב בסרטי השואה או בפינוי גוש קטיף שיש בהם צער גדול לצופה בהם אף שלא מומלץ לצפות בסרטים כלל ובפרט לילדים.

ביאורים: בשו"ע בסי' תקנד' סעי' א' פסק בתשעה באב אסור לקרות בתורה נביאים וכתובים, ולשנות במשנה ובמדרש ובגמרא בהלכות ובאגדות, משום שנאמר פקודי ה' ישרים משמחי לב ותינוקות של בית רבן בטלים בו אבל קורא הוא באיוב ובדברים הרעים שבירמיה ואם יש ביניהם פסוקי נחמה צריך לדלגם.

וכתב המג"א בס"ג ודברים הרעים של גויים דהיינו דברים רעים שקרו לגויים שעשו רע לישראל אסור לקרא בט' באב משום שיש בזה שמחה. ונלענ"ד במקרה הפוך דהיינו דבר שכולו רע לישראל ומביא צער לקורא אותו מותר ואפילו מצינו אצל האשכנזים יש שקראו קינות על השואה בט' באב כאמירת הקינות, וצפיה בסרט מסוג זה הוא יותר מצער בקריאה ולכן נראה להתיר הרב. וכן פינוי היהודים מגוש קטיף על ידי אחיהם היהודים שהחריבו את ביתם אין לך צער יותר גדול מזה לראות דברים אלו. ודרך אגב לא מומלץ כלל ליתן לילדים לצפות בסרטים אף הכשרים כי ההתמכרות והנזקים היוצאים מכך רבים הם ואכמ"ל.

'מוצא שפתין תשמור - הלכות נדרים'

איש כי ידור נדר לה' או השבע שבועה לאסור איסר על נפשו לא יחל דברו ככל היוצא מפיו יעשה (במדבר ג, ג).

חומר עוון נדרים | אמר רבי נאי הנודר ואינו משלם פנקסו מתבקר (פתחים פנקס מעשיו ומדקדקים בהם) לפני הקדוש ברוך הוא ואומר היכן פלוני בן פלוני שנדר נדר ביום פלוני, בא וראה כשהלך יעקב לארם נהרים מה כתיב שם 'וידר יעקב נדר לאמר' השיבו על כל דבר ודבר, הלך ונתעשר ובה וישב לו ולא שלם את נדרו. הביא עליו עשו ובקש להרגו נטל ממנו כל אותו דורון עזים מאתים לא הרגיש. הביא עליו המלאך ורפס (רב) עמו ולא הרגו שנאמר 'ויתור יעקב לבדו ויאבק איש עמו' - זה סמאל שרו של עשו שבקש להורגו שנאמר 'וירא כי לא יכול לו' - ונעשה צולע, כיון שלא הרגיש באת עליו צרת דינה שנאמר 'ותצא דינה', כיון שלא הרגיש באת עליו צרת רחל ותקבר', אמר הקב"ה עד מתי יהא הצדיק הזה לוקה ואינו מרגיש באיזה חטא לוקה הריני מודיעו שנאמר: 'ויאמר אלהים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם', אמר לו הקדוש ברוך הוא: לא הגיעוך הצרות האלו אלא על שאחרת את נדרך, אם את מבקש שלא יגיעוך עוד צרה, 'קום עלה בית אל ועשה שם מזבח' - לאותו מקום שנדרת לי שם נדר, 'אנכי האל בית אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם נדר'..

הרחקה מנדרים | לעולם אל תהי רגיל בנדרים שסופך למעול בשבועות (נדרים ב). ועוד אמרו רז"ל (נדרים כב): "כל הנודר אע"פ שמקיימו נקרא רשע" ונקרא חוטא (טור וש"ע סימן רג-א). ועל כן צריך להזהר שלא ידור שום נדר, ואפילו צדקה וכיוצא בה אין טוב לנדרו, אלא אם יש בידו מעות יתן מיד ואם לא ידור עד שיהיה לו. ואם עורכים מגבית והוצרך לקצוב סך מסויים לצדקה, יאמר מראש בלי נדר. (עפ"י הטור והש"ע סימן רג-א).

האיש הירא ורך הלבב, יהיה שגור בפיו להתנות על כל דבר שיהא 'כלי נדר', ושפילו אם ינהא איזה מנהג טוב זמן וזמנים, שלא ישאר עליו בחיוב נדר, ושיהא רשאי לחזור בו כל שעה שירצה. (פלא יועץ ערך נדרים).

נדרים סייג לפרישות | מי שנדר נדרים כדי לכונן דעותיו, ולתקן מעשיו--הרי זה נאה ומשור-בה. כיצד: כגון מי שהיה זולל, ואסר הבשר עליו שנה או שתיים, או מי שהיה שוגג ביין, ואסר היין על עצמו זמן מרובה, או שאסר השכרות לעולם; וכן מי שהיה רודף שלמונים ונב-בהל להון, ואסר על עצמו המתנות, או הנאת אנשי מדינה זו; וכן מי שהיה מתגאה ביופייו, ונדר בנוזר; וכיוצא בנדרים אלו: כולן, דרך עבודה לה' הם; ובנדרים אלו וכיוצא בהן, אמרו חכמים--סייג לפרישות, נדרים. ואף על פי שהן עבודה--לא ירבה אדם בנדריו איסור, ולא ירגיל עצמו בהן; אלא יפוש מדבריו שראוי לפרוש מהן, בלא נדר (רמב"ם הלכות נדרים פרק ג'. שו"ע סימן ר"א ס"ז).

וכן אם ירא שיתקפו יצרו ויעבור על איזו מצוה מצות 'לא תעשה' או יתשל מקיום 'מצות עשה' - מצוה ליטע ולנדרו כדי לזרז עצמו, ועל זה אמרו חכמים: 'נדרים סייג לפרי-שות' אבל מכל שאר נדרים, צריך האדם להתרחק מאוד (טור ס"ו רג, וכ"כ הרא"ש, וכ"פ הש"ע שם ס"ז).

נדר בעת צרה | מותר לנדרו בעת צרה, וכמו שדרשו רז"ל (מדרש רבה ריש פרשה ע) 'וידר יעקב נדר לאמר' לאמר לדורות שיהיו נודרים בעת צרה (תוספות חולין ב: סמ"ג ל"ת סימן רמב שו"ע רג-ה). **הנודר בעת צרה**, יזכר שמו של יעקב אבינו, ויאמר אם אלוקי יעקב יעשה כך וכך וכו'. וכן מצינו בדרו המלך עליו השלום שאמר "אשר נשבע להשם נדר לאביר יעקב". (כך משמע בב"ד פרשה ע) ויש אומרים שהנודר בעת צרה יאמר "אלהא דמאיר ענני" וכ"ו וזו לכוננה שכיוון רבי מאיר כשאמר כן וראויה זכותו של התנא הקדוש רבי מאיר להגן עליו להושיעו מכל צרה וצוקה. (שו"ב גלחיד"א סימן רג בשם הרמ"ע, בא"ח ש"ב רג, גהליכות עולם ח"ח עמוד נב).

יש מי שכתב שלא נאמרו הדברים שיש לנדרו בעת צרה אלא בדורות הראשונים, שהיו בטוחים בעצמם שלא ישנו את דבריהם מכל סיבות שבעולם, אבל בזמננו עדיף שלא ידור אף בעת צרה, אלא יקבל עליו בלי נדר (בשם מוסר ס"ז). ובספר חסידים (סימן תת) כתב: מי ששרוי בצער אל ימהר ואל יקפוץ בנדר אלא יחשוב תחילה שמא יתחרט, לכך יחשוב תחילה איזה נדר יקבל שלא יתחרט, וכשיוכל לקיימו ילך לחכם ויאמר מה שטוב בעיניך אקבל עלי והחכם יתן לו עצה הגונה שידור נדר שיוכל לקיים ונדר הגון לפי הצרה..

נדר בעת צרה אין לו התרה | כתב הרמ"א (סימן רכח סעיף מה) וכן נדר שנדר בשעת צרה, אין להתיר. ובספר י"ם של שלמה' (מסכת גיטין פרק ד) הביא שמהר"ל פסק: "נדר בעת צרה, קבלה בדינו שאין להתיר", וכן נמצא כתוב בשם הגאון ר' יהודה חסיד (שו"ת מהר"ם מינץ סימן ע"ט) ונראה בעיני שאין זו מן הדין, אלא משום סכנה שלא יחזור עליו הצרה, וכן נמצא בספר חסידים, אבל מן הדין יכולים להתיר אפילו בעת צרה, ע"כ. ועיין בתשובת ר"ל בן חביב סי' ג' שכתב דנראה שיש חילוק בין מי שנדר בעת צרתו ופירש אם יצילחו השם הרי הוא נודר כך וכך אין להתיר אבל כשנדר סתם בלי שום תנאי בין יצילחו או לא יצילחו יכולים להתיר לו ע"ש).

נדר בלב | אין הנדר חל עד שיוציאו משפתיו ויהיה פיו ולבו שווה, אבל אם חשב בליבו ולא הוציא בשפתיו, או שהוציא בשפתיו ולא חשב בלבו, אינו נדר. כיצד הרי שנדר מפת העשויה מחי-טים וטעה ונדר מפת העשויה משעורים אין הנדר חל כלל, משום שאין פיו ולבו שוין- ואינו נאסר בפת חיטים שהרי לא הוציא בפיו לאסור עצמו מפת זו, ומפת שעורים לא נאסר שהרי לא נתכוון לומר שעורים, וכן כל כיוצא בזה. (שבועות כו: רמב"ם פ"ב משבועות הי"ד טוש"ע סימן ר"י).

נדר צדקה במחשבה | אולם בנדר צדקה מצינו שנחלקו הראשונים האם מחשבה בלב מועלת בצדקה. ולהלכה, הביא הרמ"א (יו"ד סימן רנח, סעיף ג') שתי דעות והעלה שיש להחמיר כדעה המחמירה. וכ"כ בכיאר הגר"א, (ח"מ ריב, ס"ק כב). לפי זה, על האדם לכבד נדרי צדקה שחושב בלבו אע"פ שלא הוציא התחייבות כלשהי בפה. אולם יש להדגיש שכל זה דווקא במקום שאדם הגיע להחליט גמורה לתת את הכסף לצדקה. אבל כשהאדם רק חושב על אפשרות של תרומה לצדקה, ולא הגיע להחליט גמורה ובכורה שהוא אכן מעוניין בכך, אין הנדר חל אף בנדר צדקה (מגן אברהם תוסב, יא; ביאר הגר"א תקנן; משנה ברורה ב).

הנודר בחלום | הנודר בחלום, יש אומרים שאינו כלום, ואין צריך התרה על נדרו (רא"ש בם-שובה כלל ח סימן יא, ר"ן נדרים ח: וכן פסק המהר"ל מפראג ט"ז ס"ק א') וטעם לרבו שהרי אפילו הנש-בע בהקיץ הצריכו שיהיה פיו ולבו שווים כל שכן הנודר בחלום שאין כאן לא פה, ולא לב.

אולם יש חולקים ואומרים שהנודר או הנשבע בחלום, יש להתירו לנדרו, בפני עשרה (תשובות הרשב"א ח"א ג סימן שא לא בשם הגאונים ח"ג סימן שלא, תשובות המב"כ סימן רסה) ולכתחילה יש לחוש להבטיחם. (שו"ע סימן ר"י ס"ב, והכי נהוג ש"ך סימן ח).



עני סיפורים - שיכולים לשנות את המציאות ולקרב את הגאולה

- 1 -

בבת אחת הכל יתהפך...

יום אחד עמד הגה"צ רבי מרדכי צוקרמן זצ"ל במעלה רחוב נג'ארה בגבעת שאול והתבונן בבנין חדש שזוה עתה נסתיימה בנייתו. עבר לידו רבי ישעיה אייזנשטיין והתעניין מה הוא מחפש, שמה זקוק הוא לעזרה.

אמר לו ר' מרדכי: "הזוכר אתה מה היה כאן קודם לכן?"
"בית מט ליפול, חורבה של ממש", השיבו הרב אייזנשטיין.
"לבטח זוכר אתה", אמר לו ר' מרדכי, "גם מי התגורר בחורבה. אשה גלמודה שבורה ורצועה. זה היה בית הרוס בחיצוניותו ובפנימיותו. והיום, בנין חדש מתנשא לגובה ברוב פאר והדר. אין שום זכר ושום סימן למה שהיה כאן מקודם. עד שמי שאינו יודע מה היה כאן קודם לכן, אינו מסוגל אפילו לשער זאת."

הרב אייזנשטיין עמד מחריש, ור' מרדכי המשיך ופרש את הרהורי לבו: "הלוא כך בדיוק הוא מצבו של עם ישראל. שבור ורצוף בחיצוניותו ובפנימיותו, הכל חשוך ושחור, אבל כשבוש ה' את שיבת ציון היינו כחולמים. בבת אחת הכל יתהפך. העבר המדכא יהיה כחלום וקרן ישראל תעלה מעלה מעלה לרום תפארתה."

- 2 -

כחה של בקשה ותפילה קטנה

חשקה נפשו של רבי זאב קיצס, תלמיד חכם וחסיד, לנסוע לארץ הקודש. נכנס לרבו, רבי ישראל הבעל שם טוב, וביקש ממנו את ברכת הדרך.

רבי ישראל בירכו לשלום ובטרום נפרד ממנו אמר: "ר' זאב! יהיזהר נא בדבריך, ודע כיצד להשיב."

יצא רבי זאב לדרכו בספינה שעשתה את דרכה ארצה. באמצע הדרך עגנה הספינה באי קטן והנוסעים ירדו להצטייד במזון. בין היורדים היה רבי זאב שהלך אנה ואנה כשהוא טרוד במחשבותיו על רעיונות רוחניים נשגבים. כשהקיץ משרעפיו הבחין כי הספינה הפליגה בלעדיו והוא נותר לבדו!

הוא החל עושה את דרכו על גבי האי הקטן כשלפתע פגש באדם מבוגר בעל זקן שיבה ופנים אציליות שבירך אותו לשלום.

"מדוע אתה מודאג כל-כך?" שאל אותו הזקן.
"כיצד לא אדאג? הספינה שלי נעלמה ואיננה ואני נשארתי לבדי. השבת מתקרבת ואין לי היכן לשהות" השיב רבי זאב.

"אל תדאג. אוכל לארח אותך בכיתי; לאחר השבת ניגש שוב אל החוף. ספינות רבות פוקדות את האי ותוכל להצטרף לאחת מהן."

כך אכן היה. את השבת בילו רבי זאב ומארחו בנעימים ולאחר השבת ליווה אותו הזקן אל החוף, שם פגשו בספינה שנוסעיה הסכימו שרבי זאב יצטרף אליהם. רגע לפני שנפרדו קרא לעברו הזקן:

"רק רגע! שכחתי לשאול אותך: מה שלום היהודים במדינתך?"
"בורא העולם לא עוזב אותם" הפטיר רבי זאב ללא לחשוב פעמיים, והספינה יצאה לדרכה.

רק לאחר שהספינה התרחקה מהאי נזכר רבי זאב כמה שאמר לו הבעל שם טוב. מה ענית לו? הצטער רבי זאב. מדוע לא סיפרתי לו על סבלם של היהודים? מדוע לא אמרתי עד כמה מצבם קשה בגלות?

צערו היה גדול כל-כך עד שהוא החליט לשוב למזיבו' אל הבעל שם טוב, שם אמר לו רבי ישראל:
"הזקן שפגשת היה אברהם אבינו; בכל יום הוא מתפלל ומתחנן לבורא העולם על בניו הסובלים בגלות. אך בורא העולם השיב לו: אינני נוטש אותם! הנה, רבי זאב נוסע לארץ ישראל והוא אדם כשר. שאל אותו עליהם!
"לו היית מספר לו על צער הגלות היה מגיע המשיח. אך אתה לא נזהרת בתשובתך - והגלות נמשכת..." נלמד אנו כחה של בקשה קטנה או תפילה, שיכולה היא להכריע את הכף ולהביא את הגאולה השלימה!

הלכות 'חודש' - אב' מתוך - 'מועדים כהלכתם' מאת: הרב דוד אטדגי שליט"א

א. משנכנס אב ממעטין בשמחה, לכן ישראל שיש לו דין ודברים עם גוי יתחמק מלדון איתו בימים אלו, עד עשירי באב, מפני רוע המזל שיש לישראל בימי פורענות אלו. ומדין זה נלמד לכל יום שהוא יום חייב בשביל אדם מסוים שארע לו בו דבר רע מאוד, או לכלל ישראל, שימנע מלדון ביום זה. וכן מי שצריך לעבור ניתוח, ואפשר לדחותו אחר תשעה באב כדאי שיעשה כן.

מקורות: איתא במסכת תענית (דף כט. ט.) משנכנס אב ממעטין בשמחה וכו', אמר רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת משמיה דרב: כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה וכו'. והובא בדברי הרמב"ם, (פרק ה מהלכות תענית הלכה ו), והטור והשלחן ערוך (סימן תקנא סעיף א). ועיין בדברי התוספות שם. ובספר גליוני יואל להגר"י הרצוג ז"ל (ע' קד - ה): מכאן טעם למנהג שלא לעשות עסקים ביום פטירת ההורים, וכו'. עיי"ש. ועיין שו"ת מנחת יצחק (ח"ו סי' קל"ה אות כ'). ועיין למרן הגר"ע זצ"ל, בספרו הליכות עולם ח"ב עמ' קלד, שכתב שמי שצריך לעבור ניתוח, שלא יקבע אותו לימים אלו, שמזל ישראל בימים אלו רע מאוד, ואם נקבע כבר שישתדל לדחותו. עיי"ש.

ב. מה שאמרו שחודש אב מזלו רע, היינו עד אחר ט' באב. ויש אומרים עד ט"ו באב. ויש אומרים שבחווה על כל חודש אב כולו. והעיקר של הלכה שאחר ט' באב כבר אין מזלו רע. **מקורות:** הנה מגן אברהם (סימן תקנא סק"ב) מש"כ בשם רבינו ירוחם (נתיב יח חלק ב) ועיין בהגהות החתם סופר בשו"ע סק"ב, וכ"כ מחצית השקל שם, וכן כתבו האליה רבה, והפרי מגדים באשל אברהם (סק"א), וכ"כ מרן החיד"א במחזיק ברכה (סק"א), והוסיף שכן משמע בחידושי הריטב"א שם, דדין זה הוא כל החודש. עיי"ש. ובספר קדושת לוי (סוף פרשת ואתחנן) כתב, שזהו עד ט"ו באב, וכ"כ הגר"י פלאנץ בספר יפה ללב ח"ב (סימן תקנא סק"ב). ואומנם מדברי הוזהר הקדוש (כרך ב, שמות פרשת יתרו עמוד ע"ב), משמע שדין זה הוא עד תשעה באב, ודלא כהאחרונים הנ"ל. וכן יש להוכיח מבאורי מהר"א לבעל תורת משה (פר' מסעי), שכתב לבאר עניין הזכרת התורה תאריך פטירתו של אהרן, עיי"ש. שנקט בפשטות דכוננת הגמ' רק עד אחרי ט' באב וצ"ע. וכ"כ עוד אחרונים, וכן הכריעו להלכה, הב"ח (שנה א, פרשת דברים סעיף א), והחזו"ע עמ' קסו. וכן הלכה.

האם מתור לטמוח בימים אלו?

ג. יש מפרשים שמה שאמרו רז"ל ממעטין בשמחה, היינו שאין לשמוח כלל בימים אלו. ויש שחולקים על כך וסוברים שממעטין בשמחה, הוא למעט מהרגלו, אך יכול לשמוח מעט. **מקורות:** עיין תוספות מסכת מגילה (דף ה עמוד ב), ד"ה ממעטין. ועיין מגן אברהם סימן תקנא. וכ"כ המחצית השקל, וערוך השולחן ס"א, והאליה רבה. ועיין שער הציון (סימן תקנא ס"א).

איסור משא ומתן של שמחה

ד. משנכנס אב ממעטין במשא ומתן של שמחה, ובכנין ובנטיעה של שמחה, ומשא ומתן שאינו של שמחה היתרו, וכן במקום הפסד, או בצורך מצווה. **מקורות:** גמרא מסכת יבמות (דף מג ע"א). וכ"כ הבית יוסף אורח חיים סימן תקנא. ונחלקו הראשונים, מהו המשא ומתן שממעטין בו מר"ח אב, האם הוא דווקא משא ומתן של שמחה, או כל משא ומתן. עי' תוספות שם בד"ה מלישא ומלית'. וכן כתב בתוספות הרא"ש שם, וכן משמע בשו"ת הרשב"א (חלק א סימן תקנא), וכן נראה מדברי הטור (סימן תקנא). ועוד. ומאידך ראה בתוספות ישנים יבמות שם דמבואר דהיינו דווקא משא ומתן של שמחה וכן מבואר וכן כתבו רבינו פרץ שם, והארחות חיים (הלכות תשעה באב סימן ג), ותוספות מהר"ם, וכן כתב הלחם משנה (פרק ג מהלכות תענית הלכה ח) בביתור דעת הרמב"ם, וכן כתבו התוספות מגילה (ה ע"ב, ד"ה ממעטין).

ומרן בב"י (סימן תקנא) האריך בזה עיי"ש. והשו"ע שם סעיף ב כתב, וז"ל: "מר"ח עד התענית ממעטים במשא ובמתן, ובכנין של שמחה, כגון בית חתונת לבנו או בנין של ציור וכיור, ובנטיעה של שמחה, כגון אבורניק של מלכים שנוטעים לצל להסתופף בצלו או מיני הדס ומיני האלים, ואם היה כותלו נוטה ליפול, אף על פי שהוא של שמחה מותר לבנות, (רמ"א). ולצורך מצוה הכל שרי (ר"ן ספ"ק דתענית), ע"כ. ובדברי מרן השו"ע יש להסתפק אם משא ומתן שאינו של שמחה מותר, שהרי כתב, "במשא ומתן, ובכנין של שמחה", ולא מבואר אם מש"כ של שמחה הולך גם על משא ומתן או רק על בנין. והארכתי בזה בפנים.

ולהלכה כתבו האחרונים, שיש למעט רק במו"מ של שמחה, וכ"כ הפמ"ג אשל אברהם סק"ז, דעת הרמ"א שדעתו להקל במו"מ שלא של שמחה, והחיי אדם (כלל קלג סימן י), והמשנה ברורה (ס"ק יא), כתב שהמנהג להקל, וכן פסק הגאון הב"ח (דברים אות ח), וכן פסק מרן הגר"ע יוסף זצ"ל, בספרו בהביר חזו"ע עמ' קסו, ובתורת המועדים עמ' קמא, והוסיף שם, ששמע מאביו מרן הגר"ע זצ"ל, שמכל מקום עדיף שימנע מלהביא הדינים חרשים לביתו, אבל מעיקר הדין מותר. ומ"מ בחזו"ע לא ציין כן.

משא ומתן המותר

ומכל מקום, אין לנו אלא מה שנהגו בו איסור, ואין להוסיף מדעת עצמנו לאסור דברים שמביאים לידי שמחה, כיוון שאין לדבר סוף, וכ"כ בשו"ת לבושי מרדכי (בסוף הספר, סימן קפה), ודלא כמו שכתב בשו"ת אגרות משה (ח"ג או"ח סימן פב), להחמיר שלא לקנות ארון ספרים או שאר קישוטי הבית שמשמחים, וכמו שמצינו לעניין בגדים חדשים. ע"כ. וזה אינו מוכרח כמשנת', והבו דלא להוסיף עלה. וכתבו האחרונים, דאם יש חשש הפסד ודבר האבד, אם ימנע מקנייתו אותו דבר עד אחר ט' באב, מותר לו לקנות שבמקרה זה לא ממעטין. וכ"כ ס"ק פ"ב, והקורבן נתנאל (פ"ק דתענית אות ש), וכן מוכח מדברי מהר"י מברונא (סימן י), וכן פסק המשנ"ב (ס"ק יג), וכן העלה מרן בחזו"ע עמ' קסו, ודלא כהאחרונים שהחמירו.

סיכום ההלכות העולות מהנ"ל: משא ומתן וקניית דברים חדשים

ה. מיום ראש חודש אב ועד יום ט' באב, ממעטים במשא ומתן של שמחה, המשך בעמ' הבא...



שו"ת הראשון לצינון
מרחק הראשון לצינון
רבי יצחק יוסף שליט"א

אכל מזונות ואינו יודע אם אכל שיעור קביעות סעודה, מה יברך ברכה אחרונה?

בס"ד, י"ג תמוז תש"פ
לכבוד

היקר והנעלה, שוקד באהלה של תורה, כש"ת הרב חגי עמנו נ"י

שלום רב,

לשאלתו מי שאכל עוגה וסיים לאכול, ונסתפק האם אכל 204 גרם שיעור קביעות סעודה או לא מה יברך ברכה אחרונה.



הנה בזה בודאי שיש לברך ברכה אחרונה על המחיה, שבודאי אכל שיעור של ברכה אחרונה, ורק הספק מה יברך, האם מעין ג' או ברכת המזון, ואינו דומה למי שאכל חצי כזית פת, וחצי כזית פת הבאה בכסנין שנפסק שלא יברך כלל, כי שם הספק אם בכלל התחייב בברכה אחרונה.

אך אינו יכול לברך ברכת המזון, אע"פ שיש ספק והרי ברכת המזון דאורייתא, מ"מ זה רק בברהמ"ז היכא דאיתחזק חיובא, ובזה אפי' בספק חוזר ומברך, אבל כל היכא שיש ספק על עצם החיוב, לא מהני הספק גם בדאורייתא, ודומה לזה במי שאנסוהו לאכול, ואכל ושבע אם מברך ברהמ"ז, שהדבר תלוי בב' תירוצי המג"א (בס"י ר"ד) וכיון שאין חזקת חיוב, שב ואל תעשה ואינו מברך ברהמ"ז, וה"ה בנ"ד.

ועל כן לא יברך ברכת המזון, אלא יברך ברכת מעין שלש, שזה בודאי נתחייב. וכ"פ בשו"ת ימי יוסף בתרא (או"ח סי' ה') ובשו"ת החיים והשלום (להגר"ח כסאר סימן מ) ע"ש.

בברכת התורה,

יצחק יוסף

הראשון לצינון

הרב הראשי לישראל

ספר, ורוצות להמשיך בזה ולא לשנות את סדר הלימודים, מותר להם, וכן אשה שנרגעת על ידי תפירה מותר לה לתפור, שאין לה בזה שמחה. (חזו"ע עמ' רט).

אכילת בשר

יז. מנהג ישראל להימנע בימים אלו מאכילת בשר, ומנהג ירושלים והספרדים ועדות המזרח, החל מיום שאחר ראש חודש אב, עד יום עשירי באב. ומנהג האשכנזים, להחמיר אף בראש חודש אב. ובשר עוף גם כן אסור. ומכל מקום בשבתות שאחר ראש חודש אב, מותר לאכול, ואסור להחמיר בזה מפני שמזלזל בכבוד שבת. יח. מן הדין מותר לאכול תבשיל שנתבשל בו בשר, ומכל מקום המנהג להחמיר בזה. וקדירה שנתבשל בה בשר, אפילו באותו יום, מותר לבשל בה לכתחילה. (חזו"ע עמ' קעב)

יט. אבקת מרק עוף בשרית, מותר לשתותה עם מים חמים, ואינה בכלל האיסור. וכן חומץ של יין מותר לשתותה. (חזו"ע עמ' קער)

כ. מותר לתת לקטנים בשר גם אחר ר"ח אב, מכיון שבזמן הזה ירדה חולשה לעולם, ואפילו אם הגיעו לחינוך, ואם הגיע לגיל שתים עשרה שנה, טוב להחמיר שלא יאכל מאכלי בשר בימים אלה. (חזו"ע עמ' קצ. ילקוטי עמ' רעה).

כא. יולדת בתוך שלושים ללידתה, וכן חולה שאין בו סכנה, או מעוברות ומניקות שמרגישות צורך לאכול בשר, וכן מי שחלח מוזהב או שיפסידו לגמרי, מותר לקנותו לכתחילה אף בימים אלו. (נבאר לעיל)

י. כלי בית שימושים, כגון: מקרר, מכונת כביסה, מזגן, תנור, וכדומה, אם צריך להם עתה מותר לקנותם עד ערב ט' באב.

יא. מותר לקנות ספרים לצורך מצווה, וכן ארון ספרים של קודש. ואם אינן לצורך מצווה, עדיף להימנע. (חזו"ע עמ' קסח. ילקוטי עמ' רמב)

יב. אין לנטוע בימים אלה נטיעות של שמחה, ופרחים ונטיעות העשויים לנוי, מעיקר הדין מותר לנטועם. ורק אם הם מיוחדים מאוד ומביאים ממש לידי שמחה אין לנטועם. (שו"ע שם, שו"ת שערי צדק, ח"א סי' לב)

כגון: קניית צרכי חופה, תכשיטי כסף וזהב, וכן רהיטים חדשים לבית החתן והכלה. ואין לבנות בית לבנו שמתחתן, או בית לצורך הרווחה או נוי, וכן יש להימנע מלסוד ולצבוע את ביתו בימים אלו, ועדיף להימנע מקניית דברים שמשמחים אותו, אך אין זה אלא חומרא.

ז. אומנם משא ומתן שאינו של שמחה, דהיינו שאינו לצורך חתן וכלה, אלא לצורך שלו או משפחתו, וכגון, הגר בבית קטן ורוצה להרחיב דירתו לצורך מגורים לו ולמשפחתו, מותר מפני שאינו בונה לשמחה בעלמא, אלא לצורך מהותי. וכל שכן בארץ ישראל שיש מצווה להתיישב בה, ושקולה כנגד כל המצוות שבתורה. (נבאר לעיל באריכות. וע"ע חזו"ע עמ' קסו. ילקוטי עמ' רמג).

ח. מותר להיכנס בימים אלה לדירה חדשה, אם עושה כן לצורך מגורים הכרחיים, ולא לנוי או הרווחה בעלמא. ויעשו חנוכת בית עם מגדנות, ללא בשר, ואחר תשעת הימים יברך שהחיינו על בגד חדש, ויכוון על הבית. (כ"כ החזו"ע עמ' קסח).

ט. אם מחמת שיתעכב מלקנות עד שיעבור ט' באב, יתייקר אותו דבר שמעוניין לקנותו, כגון: מכונת, דירה, רהיטים, וכדומה, שהם כעת במחיר מוזל, או שיפסידו לגמרי, מותר לקנותו לכתחילה אף בימים אלו. (נבאר לעיל)

י. כלי בית שימושים, כגון: מקרר, מכונת כביסה, מזגן, תנור, וכדומה, אם צריך להם עתה מותר לקנותם עד ערב ט' באב.

יא. מותר לקנות ספרים לצורך מצווה, וכן ארון ספרים של קודש. ואם אינן לצורך מצווה, עדיף להימנע. (חזו"ע עמ' קסח. ילקוטי עמ' רמב)

יב. אין לנטוע בימים אלה נטיעות של שמחה, ופרחים ונטיעות העשויים לנוי, מעיקר הדין מותר לנטועם. ורק אם הם מיוחדים מאוד ומביאים ממש לידי שמחה אין לנטועם. (שו"ע שם, שו"ת שערי צדק, ח"א סי' לב)

קניית ותפירת בגדים חדשים

יג. בימים אלו יש להימנע מקניית בגדים חדשים או נעליים חדשות, מפני שמביאים לשמחה. ומכל מקום בגדים שאינם חשובים כגון: גרביים או נעלי בית וכדומה, מותר לקנות. (אור לצינון ח"ג, פרק כו סעיף ב).

יד. אסור לתפור בגדים חדשים בימים אלו, וכן אסור לתפור רקמה, ולסרוג, ואומן שפרנסתו בכך, יש להתיר עד שבוע שחל בו, ומותר לתפור בגד ישן שנקרע, או כפתורים שנפלו מהבגד. (חזו"ע עמ' רז).

טו. אם התחיל את התפירה לפני חודש אב, אפשר להקל להמשיך לתפור, משום שאין בזה כל כך שמחה. (אור לצינון שם).

טז. נעדרת הלומדות תפירה בבית

לקבלת העלון במייל/לתגובות: alonlekachtov@gmail.com

העלון י"ל בחסות:

דפוס הביירה HABIRA PRESS
02-6790497
חברות « פרוספקטים » « עלונים » « הזמנות » « פנהקים » « בולטיס ביקור »
ניירת « מטפחות » « מצבקות » « יוניוני » « רולאפים » « האפות »

הנחם לקרא את העלון??
רוצים אטלס אלק ביכוי הרביים?
דרושים מפיצים לעלון בהתנדבות באזור מגוריהם!
נא צרו קשר בטל' 054-8437476
זכות זיכוי הרבים תגן בעדכם